

K předním představitelům české historické vlastivědy patří Karel Němec (5. 12. 1886 Zářečí u Horažďovic - 8. 5. 1972 Strakonice), spjatý svou celoživotní činností především s městem Horažďovicemi a širší oblastí Prácheňska. Počátky jeho působení spadají do prvních let 20. století, když organicky navázal na pracovní program historické vlastivědy, jaký vykrystalizoval na konci 19. století. Cesta K. Němce k tomuto oboru - regionálním dějinám, národopisu, muzejnictví, ochraně památek i archivnictví vedla přes jeho výtvarné zaměření, o kterém lze doložit, že bylo jeho prvním zájmem. Soukromé studium malby a grafiky prohloubil studijními cestami do Itálie (1911), Paříže a Anglie (1924). Byl způsobilý k vyučování na měšťanských školách ve třech oborech (předměty: kreslení, rýsování, krasopis, matematika, přírodopis, fyzika, český jazyk, zeměpis a dějepis) a vykonal i speciální zkoušku z modelování.

Zvládnutí různých druhů výtvarného projevu uplatnil K. Němec v širokém rejstříku své umělecké činnosti. Alespoň ve výběru uvedme, že vyzdobil freskami kostelík sv. Klimenta na Práchni, městskou bránu v Horažďovicích a modlitebnu tamního sboru Církve československé husitské. Pro Husův památník, postavený ve městě v roce 1915, zhotovil reliéf Mistra Jana. Zúčastňoval se rovněž výstav západočeských výtvarníků v Plzni a prácheňských v Písku, vystavoval oleje, kresby i grafiku. Po celá desetiletí byl činný jako učitel v grafice i malbě. Uznávané jsou i jeho práce fotografické.

Výtvarný zájem přivedl K. Němce nejprve k národopisu. Zaujala ho svérázná lidová architektura Pošumaví i výtvořky řemeslníků, lidových umělců. Tento jeho zájem vhodně usměrnil a využil o generaci starší významný regionální historik a národopisec Jan Dyk (1860 - 1926), v té době okresní školní inspektor ve Strakonici. Mladého učitele na venkovských školách strakonického školního okresu získal pro akci zdokumentování lidového stavitelství v pošumavských vesnicích, probíhající od roku 1910. Němec se na této průkopnické práci podílel významnou měrou, a to kresbami, malbami i fotografiemi. Výsledky pětileté práce byly vystaveny v Praze r. 1914 na hospodářské výstavě Zemského sdružení dorostu českého venkova, jako „Lidové stavby na Šumavském Podlesí“. Pro Němce to však byl pouze začátek celoživotní práce na dokumentaci lidové architektury v Pošumaví. V následujících letech jezdil po vesnicích (často ve spolupráci se svou ženou, učitelkou), kreslil, fotografoval i zaměřoval. Zachytil tak na technické úrovni své doby mnohé objekty dnes již neexistující. Do této souvislosti patří i Němcova sběratelská spolupráce s hudebním skladatelem Karlem Weisem, do jehož několikaleté práce „Český jih a Šumava v písni“ přispěl řadou písniček, zaznamenaných na Horažďovicku (1934).

Od zájmu o památky lidového umění byl jen krok ke snaze o poznávání středověké architektury, na Horažďovicku tak hojně zachované. Jeho pozornost brzy přerostla v úsilí o její ochranu. Románské a gotické kostely, hrady, tvrze i památky středověké zástavby Horažďovic se staly předmětem působení K. Němce jako jednatele Spolku pro zachování památek v okresech pošumavských a zároveň dlouholetého okresního konzervátora památkové péče. Ke snahám o kresebnou i fotografickou dokumentaci přistupovala nutnost bojů na záchranu památek, majících v mnoha případech celonárodní význam. Zvláštní místo v Němcově životním díle zaujímá záchrana a konzervace zřícenin Rabí. Když se v roce 1920 staly majetkem výše zmíněného spolku (za předsednictví J. Dyka), připadl Němcovi výrazný podíl na záchranných pracích. Uplatnil se tu nejen organizačně, ale opět také jako výtvarník. Některé ze stavebních prací byly provedeny podle jeho návrhů, např. úprava vyhlídkového ochozu na hlavní věži a nově vytvořená vrata v bráně hradu. Této zřícenině věnoval Němec samostatnou publikaci (1928), i řadu kreseb publikovaných časopisecky, či v monografii o Rabí od Rudolfa Kleinschmidta (1922).

Pozornost výtvořům lidových umělců - řezbářů, truhlářů a kovářů - mohl Němec věnovat v horažďovickém městském muzeu, které spravoval od roku 1919 až do své smrti v roce 1972. Za řadu desetiletí obětavé činnosti znamenitě rozhojnil muzejní sbírky. Lidoví umělci zůstali jeho láskou již natrvalo. Svědčí o tom jejich významné místo v expozici a sbírkách muzea i Němcova publikační činnost.

Literární pozůstalost K. Němce (vč. kresebné, fotografické a plánové dokumentace) je uložena zčásti u jeho syna Ing. Karla Jiřího Němce v Praze, zčásti v Městském muzeu v Horažďovicích. Dokumentace lidových staveb z výstavy z roku 1914 je v Muzeu středního Pootaví ve Strakonici. Souhrnný pohled na Němcovu činnost viz Michal Flegl: Historicko-vlastivědná a muzejní práce českého učitele (Karla Němce), in Muzejní a vlastivědná práce 11/1973, s. 45 - 49 (zde je i podrobný odkazový materiál)

Jaroslav Kramář: O horažďovickém muzeu. Český lid 44/1957, s. 188.

Věra Holá: K.N. osmdesátiletý. Archivní časopis 16/1966, s. 246 - 247.

M. Flegl: K.N. osmdesátiníkem. Český lid 54/1967, s. 127.

M. Flegl: Kapitola z dějin stavebních úprav hradu Rabí, Památková péče 1965, s. 150 - 153.

M. Flegl: Z počátků ochrany památek lidové architektury, tamtéž, 1975, s. 252 - 254.

Eduard Šimon: Karel Němec - život a dílo. MKS Horažďovice, 1988.

Jana Renčová: Karel Němec - monografie. Diplomová práce Ped. fak. Plzeň, 13. 3. 1992.

Kostelík sv. Klimenta na Práchni
(archiv RR)

Nahoře: Karel Němec. (Foto K. J. Němec 1966, archiv autora článku)

